

Uraanihankkeet, kaivoslain uudistus ja kansalaisten mahdollisuudet

Luonnonsuojelusihteeri Tapani Veistola
Suomen luonnonsuojeluliitto

Kuhmon uraani-ilta 4.9.2008
Kajaanin uraani-ilta 5.9.2008

Esityksen sisältö

- Lähtökohtia
- Uraanikaivoshankkeiden tilanne
- Vanhentunut kaivoslaki ja sen mukainen prosessi
- Kaivoslain uudistus
- Mitä kansalainen voi tehdä?

Lähtökohtia

- Luonnonsuojeluliitto ei vastusta kaivostoimintaa sinänsä
- Kaivokset on saatava muiden hankkeiden kanssa samalle viivalle
- Maakuntakaavataso: kaivos, rakennukset, jätealueet, vesijärjestelyt, tiet, sähkölinjat...

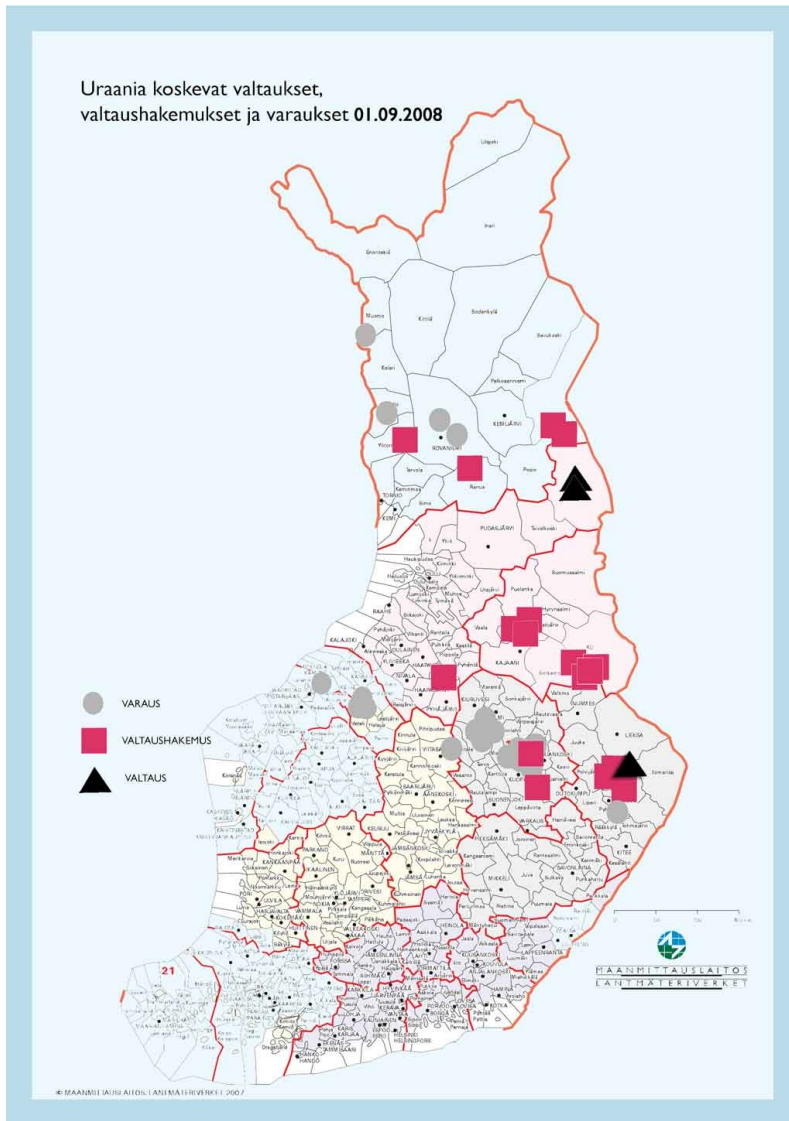
Uraanihankkeiden tilanne

- Valtauksia myönnetty Eno-Kontiolahdelle (Cogema/Areva) ja Kuusamoon (Namura)
- Valtaushakemuksia Kainuussa Kuhmossa, Paltamossa ja Sotkamossa (Namura ja Mawson Energy)

Muita valtaushakemuksia

- Pohjois-Karjalassa (Eno, Kontiolahti)
- Pohjois-Pohjanmaalla (Kärsämäki)
- Pohjois-Savossa (Nilsinä, Kuopio)
- Lapissa (Salla, Tervola, Rovaniemi, Ylitornio, Ranua)
- Ks. Tuomo Tormulaisen kartat

Uraanin etsintä Suomessa

- Pohjois- ja Itä-Suomessa, (kartassa eivät ole kaikki)
- Pääosin vanhoja tutkittuja alueita (GTK)
- Etelä-Suomen hankkeet pantu jäihin yhtiöissä
- Uraanikaivokset eivät ole mahdollisia taajaan asutuilla alueilla
- Syrjäseuduista ei ole niin väliä?
- Toimijat ovat etsintäyhtiöitä, vain Ranskan valtion Areva on kaivosyhtiö

Uraanin etsintä Kainuussa

**Paltamo,
Kontiomäki**
(Cooper Minerals Inc.,
Mawson Resources
Limited)

- Nuottijärvi

Kuhmo, Vepsä
(Cooper Minerals Inc.)

- Kapusta

- Hepo

- Löttövaara

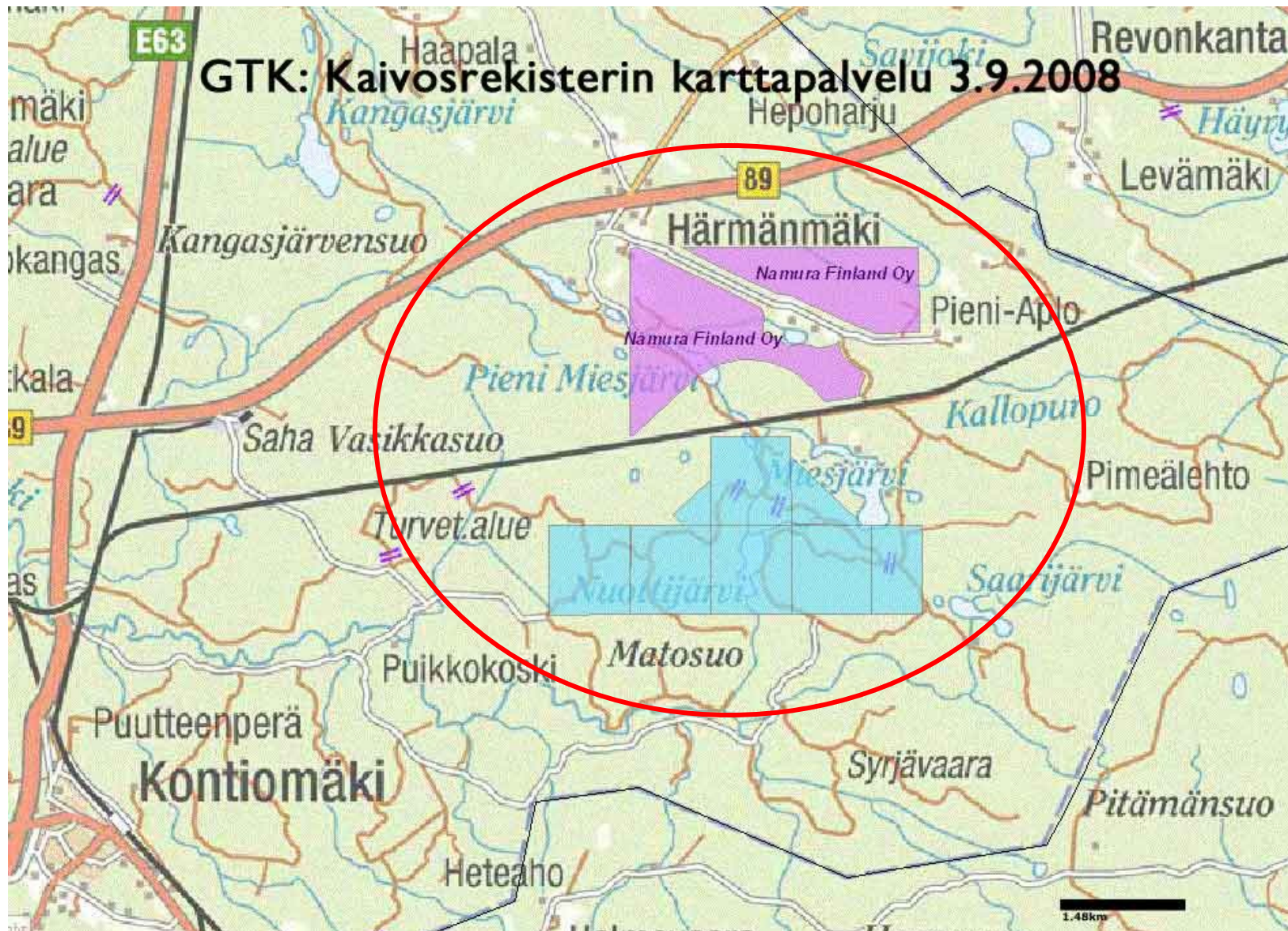
(Kajaani (GTK)

Vuoreslahti 1981-86)

Kuhmo, Vepsä

Paltamo, Kontiomäki

Hylätyt hakemukset

- Kaikki Etelä-Suomen (Uusimaa, Varsinais-Suomi) hakemukset
- Kolari
- Osa Sallan hakemuksista
- Osa Enon hakemuksista

Vanhentunut kaivoslaki

- Kaivoslaki vuodelta 1965
- Malminetsintä hyvin vapaata
- Melkein kuka vaan voi varata ja vallata kaivosalueita mistä vaan
- Kaivoskivennäisiä lähes kaikkialla!
- Lain uudistaminen käynnissä mutta se ei ehdi välttämättä nykyhankkeisiin!

Kaivoksen lupaprosessi

Kolme vaihetta:

- Varaus
- Valtaus
- Kaivospiiri

Lisäksi kaivosvaiheessa tarvitaan usein muitakin lupia.

Varaus

- Kirjallinen ilmoitus maistraattiin
- Kaivoskivennäistä ei tarvitse mainita
- Etuoikeus esiintymän valtaukseen
- Tutkimuksia maanomistajan luvalla
- 1 vuosi, enintään 9 km²
- 170 euroa/alue

Valtaus

- Haetaan kirjallisesti TEM:ltä
- Max 1 km² eli 100 ha
- 1 – 5 vuotta (+ 3 vuotta)
- Valtausmaksu valtiolle 6,75 e/ha
- Valtauskorvaus maanomistajalle 10 e/ha
- Oikeuttaa tutkimuksiin: kairaus, (pieni) koelouhinta ja koerikastaminen

Valtauksen esteet

- Hyvin kapeat (KaivosL 6 §)
 - esimerkiksi 30 m kadusta, 50 m talosta
- Tärkein: 8) Valtausta ei saa suorittaa ilman erityistä syytä asemakaavan tai oikeusvaikutteisen yleiskaavan alueella, jos kunta vastustaa sitä alueiden käyttöön liittyvästä pätevästä syystä

Kaivospiiri

- Varsinainen kaivospäätös
- Esiintymää todennäköisesti voidaan käyttää hyväksi
- Kaivospiirimaksu maanomistajalle 20 e/vuosi + kivikorvaus
- Töihin ryhdyttävä 5-10 vuodessa (+ jatkoaika 5 vuoden jaksoissa)
- Edellyttää valtioneuvoston lupaa (Ydinenergialaki)
 - poliittinen päätös
 - myös tarkoituksenmukaisuusharkintaa eikä pelkkää oikeusharkintaa

Kaivoksen muut luvat

- Ympäristölupa (YSL)
- Vesiluvat (Vesilaki)
- Muiden lakien suojelukohteiden poikkeusluvut
- Luonnonsuojelulaki: Natura 2000
- Uraani: Ydinenergialaki, säteilylaki, jätelaki, Turvatekniikan keskuksen yleissuunnitelma...

Ympäristövaikutusten arviointi

- uraanikaivoshankkeissa nyt pakollinen
- ei koelouhintaa, koerikastamista ja muuta vastaavaa käsittelyä (voi mennä harkinnanvaraiseksi)
- ympäristöluvan yhteydessä
- myös sosiaaliset vaikutukset esiin!
- puutteellisesta yvasta voi valittaa hankkeen luvan yhteydessä

Kaivoslain uudistus

- Esitystä odotetaan lausunnoille lokakuussa
- Hallituksen esitys eduskunnalle 2009
- Voimaan 1.1.2011?
- Nykyiset luvat saattavat siis mennä nykylain mukaisesti!

Kevään luonnos

- Kansalaisten tiedonsaantia, osallistumista ja muutoksenhakua parannettu
- Ympäristöasioita parannettu
- Omaisuudensuojaa parannettu
- Ydinenergiain muutosesitys toisi kunnille käytännössä veto-oikeuden uraanikaivoshankkeisiin

Luonnoksen ongelmia

- Lupaviranomainen TUKES, pitäisi olla ympäristölupavirasto
- Mielestämme lupahakemus pitäisi kuuluttaa aina myös lehdessä
- Suojelualueiden turva tulee kirjoittaa selvemmin auki
- Siirtymäsäännös?

Kansalaisen mahdollisuudet jos valtaus myönnetään

- Ainoa ja viimeinen valitusaste on KHO
- Maanomistajat, naapurit, oikeuksien omistajat
- Ympäristöjärjestöillä ei nyt valitusoikeutta
- Valituksessa vain laillisuusperusteet (ei tarkoituksenmukaisuusharkintaa)

Valitusperusteet

- Pääosassa kaivoslain valtauksen esteet
- Muista myös muut ympäristölait:
 - LsL
 - YSL pohjaveden ja maaperän pilaamiskiellot jne.)
- Muinaismuistolaki

Yvaa varten kannattaa selvittää

- Alueen tiedot: kartat, maanomistus, pohjavesialueet...
- Luontotietoja esim. direktiivi- ja erityissuojelulajit
- Päästöt vesiin, säteily, liikenne, infra, pöly, melu
- Vaikutukset muuhun maankäyttöön ja elinkeinoihin

Kaivospiirivaihe

- Ydinenergiain lain mukaan uranikaivos on poliittinen päätös (valtioneuvosto)
- Jos hanke on paikkakunnalla kiistanalainen, se voi kaatua

Aktiivisuus kannattaa

- TEM on ruvennut lukemaan muitakin ympäristölakeja kuin kaivoslakeja ja kuulemaan kansalaisia
- Hakemuksia on hylätty ja lupaehtoja tiukennettu
- Kaivoslain uudistus on saanut vauhtia

Pidetään yhteyttä

- SLL:n Kainuun piiri
paikallisyhdistyksineen: kainuu@sll.fi
- SLL:n keskustoimisto (Tapani
Veistola, Maija Sarpo)
- Muut maakunnalliset kansanliikkeet

Lue lisää

Suomen luonnonsuojeluliitto

www.sll.fi

- linkit myös kansanliikkeisiin

Työ- ja elinkeinoministeriö

www.tem.fi

Kiitos!

Luonnonsuojelusihteeri

Tapani Veistola

Suomen luonnonsuojeluliitto

Kotkankatu 9, 00510 Helsinki

Puh. (09) 228 08 266

tapani.veistola [at] sll.fi